

InterMap Térinformatikai Tanácsadó Iroda
1037 Budapest, Viharhegyi út 19/c.
Tel.: 06-1-212-2070, 06-1-214-0352, Fax: 06-1-214-0352
Honlap: www.intermap.hu, e-mail: info@intermap.hu

HIDASNÉMETI ÖNKORMÁNYZATA POLGÁRMESTERI HIVATALÁNAK SZERVEZETFEJLESZTÉSE

Stratégiai tervezési alapismeretek

**Készült az Új Magyarország Fejlesztési terv Államreform Operatív Program „Polgármesteri Hivatalok Szervezetfejlesztése” Pályázat Hidasnémeti község szervezetfejlesztéséről ÁROP 1.A.2/A-2008-0278 kódszámú pályázat keretében
2009**

viaD'oro Közigazgatásfejlesztési Tanácsadó és Szolgáltató kft
[.arop.palyazat@yahoo.com](mailto:arop.palyazat@yahoo.com)
30-555-9096

TARTALOMJEGYZÉK

1. A HELYI ÖNKORMÁNYZATI RENDSZER
2. AZ ÖNKORMÁNYZATOK FELADATRENDSZERE
3. A HELYI ÖNKORMÁNYZATOK RENDSZERE (JOGÁLLÁSUK ELTÉRÉSEI)
4. A HELYI ÖNKORMÁNYZATOK SZERVEZETE ÉS MŰKÖDÉSE
5. AZ ÖNKORMÁNYZATOKKAL KAPCSOLATOS ÁLLAMI FELADATOK
6. AZ ÖNKORMÁNYZATI KÖLTSÉGVETÉS BEVÉTELI SZERKEZETE
7. AZ ÖNKORMÁNYZATOK GAZDÁLKODÁSA
8. AZ EU ÉS AZ ÖNKORMÁNYZATOK

A helyi önkormányzati rendszer

Az önkormányzati rendszer története

Európai önkormányzati rendszerek

A helyi önkormányzatok európai chartája

Alkotmányos alapok

A helyi önkormányzás gyakorlásának közvetlen módjai

Az önkormányzati rendszer története

- A magyar polgári önkormányzati rendszer
 - község, város, főváros
 - polgári vármegyei közigazgatás
 - törvényhatósági jogú városok
- A tanácsrendszer jellemzői
 - tanácstörvények
 - képviseleti szerv, végrehajtó bizottság, szakigazgatási szervek alárendeltségi viszonyai

Európai önkormányzati rendszerek

- Önállóság mértéke és hatáskörök szélessége szerint:
- Angolszász rendszer
- Skandináv rendszer
- Francia típusú rendszer
- Vegyes típusú rendszerek

A helyi önkormányzatok európai chartája

Európa Tanács által összefoglalt minimum-követelmények

- Az önkormányzatok jellege
- Az önkormányzati jogok szabályozása
- Az önkormányzati jogok gyakorlása
- Garanciák, felügyelet

Alkotmányos alapok

- Helyi önállóság (autonómia)
 - A választópolgárok közösségét megillető jogok
 - Rendeletalkotás
 - Szervezetalakítás
 - Társulási szabadság
 - Gazdasági önállóság
- Petíciós jog
 - Véleménynyilvánítás
 - Felterjesztési jog
- Önkormányzati jogok védelme
 - Alkotmánybíróság
 - Bírói jogvédelem
- Nyilvánosság

A helyi önkormányzás gyakorlásának közvetlen módjai

Helyi népszavazás

- Ügydöntő
- Vélemény-nyilvánító

Helyi népi kezdeményezés

Közmeghallgatás, falugyűlés

Az önkormányzatok feladatrendszerre

Feladatok típusai

Kötelező feladatok

Kötelező feladatok az Ötv. Alapján

Kötelező feladatok törvények alapján

Fakultatív feladatok

Feladat- és hatáskörök telepítése, átvállalása

Feladatok típusai

Döntés jellege szerint

- Önkormányzati feladatok
- Államigazgatási feladatok
- Önkormányzati hatósági ügyek

Feladatellátás szempontjából

- Kötelező
- Fakultatív

Feladatellátói mód

- Közhatalmi
- Tulajdonosi

Kötelező feladatok

Törvény állapítja meg

- Önkormányzati törvény
- Más (ágazati) törvények

Az Országgyűlés köteles gondoskodni a feladatellátás anyagi feltételeiről

Kötelező feladatok az Ötv. alapján

Gondoskodás

- az egészséges ivóvízellátásról
- az óvodai nevelésről
- az általános iskolai oktatásról és nevelésről
- az egészségügyi és szociális alapellátásról
- a közvilágításról
- a helyi közutak és a köztemető fenntartásáról
- a nemzeti és etnikai kisebbségek jogainak érvényesüléséről

Kötelező feladatok más törvények alapján

Példák:

- Települési hulladék gyűjtésének és elhelyezésének megszervezése
- Kötelező kéményseprő-ipari szolgáltatás biztosítása
- Közoktatási feladatok
- Szociális gondoskodás
- Területrendezés
- Közgyűjtemények fenntartása
- Szakiskolai képzés

Fakultatív feladatok

A fakultatív feladatok a hagyományok, igények, anyagi lehetőségek szerint vállalhatók

Pl.: kisvárosi kórház, rendelőintézet; művészeti intézmény (zeneiskola) fenntartása;
községi, városi múzeum fenntartása

Feladat- és hatáskörök telepítése, átvállalása

- Differenciált telepítés
- Feladatátvállalás
 - Települések között
 - Fővároson belül (kerületek–főváros)
 - Település és megye között

A helyi önkormányzatok feladat- és hatásköri eltérései

Települési önkormányzatok

Területi önkormányzatok, területfejlesztés

Kisebbségi önkormányzatok

A térségi együttműködés egységei

Települési önkormányzatok

- Község, nagyközség
- Város
- Megyei jogú város
- Főváros és kerületei

Területszervezési döntések kritériumai (községalakítás, várossá nyilvánítás stb.)

- Feltételek
- Főbb eljárási szabályok

Területi önkormányzatok, területfejlesztés

- Megyei önkormányzatok
 - Településekkel mellérendeltség
 - Egyes térségfejlesztési hatáskörök (megyei területrendezési terv)
- Megyei területfejlesztési tanácsok
- Regionális területfejlesztési tanácsok

Szervezeti és működési szabályok

Helyi önkormányzati képviselő

A képviselőtestület működése

Bizottságok, részönkormányzatok

Tisztségviselők

A polgármester

A jegyző

Kisebbségi önkormányzatok

- Helyi kisebbségi önkormányzatok létrejöttük szerint
 - Kisebbségi települési önkormányzat
 - Közvetett módon létrejövő
 - Közvetlenül megválasztott
- Országos kisebbségi önkormányzatok

A térségi együttműködés egységei

- Kistérség
 - nem önkormányzat
 - társulások kerete
 - KSH-besorolás tartalma
- Területfejlesztési régió
 - területfejlesztési tanácsokban az önkormányzati szerep
 - megyei szerep a területfejlesztési intézményrendszerben

Helyi önkormányzati képviselő

- Jogállása
 - Mandátum keletkezése
 - Mandátum jellege
 - Mandátum megszűnése
- Jogai
 - Felvilágosítás kérése
 - Testületi működéssel kapcsolatos jogok, stb.
- Kötelességei
 - Részvétel a testület munkájában
 - Kizárás, összeférhetetlenség bejelentése
- Összeférhetetlenségi szabályok

A képviselőtestület működése

- A képviselőtestület ülései
 - Összehívás
 - Nyilvánosság (zárt ülés tartásának feltételei)
 - Határozatképesség
 - Határozathozatal
 - Képviselőtestület aktusai (határozat, rendelet)
 - Jegyzőkönyv
- Helyi jogalkotás

Bizottságok, részönkormányzatok

- Bizottságok
 - Kötelezően létrehozandó bizottságok
 - Szabadon választott bizottságok alakítása
 - Összetétel
 - Jogkörök
 - Kapcsolat a képviselőtestülettel és a hivatallal
- Településrészi önkormányzatok
 - Szerepe, létrejötte
 - Összetétele
 - Hatáskörök

Tisztségviselők

a) Választott

- Polgármester (főpolgármester, közgyűlés elnöke)
- Alpolgármester(-ek)
- Más vezetők (tanácsnok, bizottsági elnök stb.)

b) Kinevezett

- Jegyző, aljegyző
- Körjegyző

A polgármester

- Megválasztás módja
- Összeférhetetlenség
 - okok csoportosítása
 - eljárás
- Testület működésével kapcsolatos feladatok
- A hivatal irányítása
 - önkormányzati hatáskörök
 - államigazgatási hatáskörök
- Sajátos közszolgálati viszony (illetményének megállapítása)
- Felelőssége (fegyelmi és kártérítési)

A jegyző

- Kinevezése, képesítési követelmények
- A hivatal vezetése
 - körjegyzőség vezetésének speciális kérdései
- Feladatai az önkormányzat működése terén
- Államigazgatási hatáskörök címzettje
- Különösen körzetközponti igazgatás esetén:
 - Okmányiroda
 - Kiemelt építésügyi hatáskörök
 - Egyes gyámügyi hatáskörök
 - Közlekedésigazgatási feladatok

Az önkormányzatokkal kapcsolatos állami feladatok

- Az önkormányzati autonómia tartalma
- Országgyűlés önkormányzatokkal kapcsolatos feladatai
- A köztársasági elnök önkormányzatokkal kapcsolatos feladatai
- Kormány önkormányzatokkal kapcsolatos feladatai
- A Minisztériumok feladatai
- Az önkormányzatok külső ellenőrzése
- Közigazgatási hivatal feladatai
- Az önkormányzati jogok védelme

Az önkormányzati autonómia tartalma

Önkormányzati autonómia:

- Helyi Önkormányzatok Európai Chartája
- Alkotmány
- Önkormányzati törvény
- Ágazati törvények

Az Országgyűlés önkormányzatokkal kapcsolatos feladatai

- Törvényalkotás
 - Ötv.(2/3-os)
 - Képviselők és polgármesterek választása, választási eljárás
 - Költségvetési törvények
- Döntéshozatali jogkörök
 - Felosztatás
 - Területszervezés
 - Költségvetési szabályozás

A köztársasági elnök önkormányzatokkal kapcsolatos feladatai

- Választások kitűzése
- Területszervezési döntések
- Köztársasági biztos kinevezése

A Kormány önkormányzatokkal kapcsolatos feladatai

Kormány hatáskörei:

- Önkormányzatok törvényességi ellenőrzése
- Felosztatási javaslat előterjesztése
- Helyi közszolgálati képesítési előírások
- Államigazgatási feladatok ellátásának irányítása
- Dönt államigazgatási szerv és önkormányzat közötti vitában

A minisztériumok feladatai

- A miniszterek feladatai
 - Államigazgatási feladatok szakmai szabályozása
 - Önkormányzati intézmények működésének szakmai szabályai, dolgozók képesítési előírásai
 - Ellenőrzés
 - Tájékoztatás
- Belügyminiszter önkormányzatokat érintő feladatai
 - Működéssel kapcsolatban
 - Gazdálkodással kapcsolatban
 - Településfejlesztéssel kapcsolatban

Az önkormányzatok külső ellenőrzése

Állami
Számvevőszék

Közigazgatási
hivatalok

Önkormányzati
könyvvizsgálat

Közigazgatási hivatal feladatai

- Törvényességi ellenőrzés
- Szakmai segítség
- Államigazgatási hatáskörök
 - Elsőfokú hatósági jogkörök
 - Másodfokú jogorvoslati fórum
- Speciális feladatok
 - Területi koordináció és ellenőrzés
 - Informatikai fejlesztések összehangolása
 - Választások, népszavazások informatikai támogatása
 - Területfejlesztési tanácsok törvényességi felügyelete
- Köztisztviselők képzése

Az önkormányzati jogok védelme

- Felterjesztési jog
- Önkormányzati szövetségek
(7 országos szövetség)
- Bírói védelem
 - Bíróságok
 - Alkotmánybíróság

Az önkormányzati költségvetés bevételi szerkezete

- Az államháztartás alrendszerei (emlékeztető)
- Az államháztartás és a helyi önkormányzatok bevételei reálértékének változása
- Az önkormányzat saját bevételei
- Az átengedett központi adók
- A normatív hozzájárulások
- Az állami támogatások

Az államháztartás alrendszerei (emlékeztető)

- Központi kormányzat költségvetése
- Elkülönített alapok költségvetése
- Helyi (és helyi kisebbségi) önkormányzatok költségvetése (21–23 %)
- Társadalombiztosítás költségvetése

Az önkormányzat saját bevételei

- Helyi adók
- Saját tevékenységből, vagyon hozadékból származó bevételek
- Illetékek
- Átvett pénzeszközök
- Megosztott privatizációs bevételek
- Egyéb (működési, ár- és díjbevételek)

Az átengedett központi adók

- Magánszemélyek jövedelemadója
- Gépjárműadó
- Termőföld bérbeadása
- Környezetvédelmi bírság

SZJA-megosztás elvei, adóerő-képesség figyelembe vétele

A normatív hozzájárulások

Központi költségvetési támogatások legnagyobb hányadát alkotja

Megállapítás módja:

- Településre jellemző mutatók alapján
- Feladatellátáshoz kapcsolódó mutatók

Felhasználás kötöttség nélkül!

Hozzájárulási jogcímek alakulása

Az állami támogatások

- Címzett támogatások
- Céltámogatások
- Területi kiegyenlítést szolgáló fejlesztési célú támogatás
- Céljellegetű decentralizált támogatás
- Kiegészítő támogatások
 - ÖNHIKI
 - Adósságrendezési eljárás alatt álló helyi önkormányzatok támogatása
 - Vis maior tartalékból támogatás
- Központosított előirányzatok
- Önkormányzati hivatásos tűzoltóság támogatása

Az önkormányzatok gazdálkodása

Gazdálkodási sajátosságok

Az önkormányzatok költségvetése

A gazdálkodás ellenőrzésének típusai

Az önkormányzatok vagyona

Gazdálkodási sajátosságok

- Gazdálkodási önállóság és felelősség, vállalkozás és korlátai
- Költségvetési szervek alapítása és gazdálkodása
- Hitel, kötvény
- Adósságrendezési eljárás

Az önkormányzatok költségvetése

- A költségvetés tervezése
 - Előkészítési és koncepció-szakasz
 - Egyeztetési rendszer
- Rendelet-tervezet összeállítása
- A költségvetés elfogadása
- Információs rendszer
- Beszámoló a költségvetés végrehajtásáról (zárszámadás)

A gazdálkodás ellenőrzésének típusai

„Belső” ellenőrzés

- Jegyző
- Belső ellenőr
- Pénzügyi bizottság
- Könyvvizsgáló
- Felügyeleti (intézményi) ellenőrzés
- Külső ellenőrzés
 - Állami Számvevőszék
 - TÁH

Az önkormányzatok vagyona

- Vagyontárgyak típusai
 - Törzsvagyon
 - Forgalomképtelen
 - Korlátozottan forgalomképes
 - Vállalkozói vagyon
- Vagyonhasznosítás
- Ingatlanvagyon kataszter

Az EU-csatlakozás önkormányzati vonatkozásai

Harmonizációs kötelezettség helyi szinten

A helyi jogalkotás törvényi kereteinek alakulása

Az európai közösségi szabályozás önkormányzatokat érintő legfontosabb területei

Környezetvédelem

A helyi jogalkotás törvényi kereteinek alakulása

1. A csatlakozás előtt: jogharmonizáció
2. A csatlakozás időpontjában: dereguláció
3. A csatlakozást követően: EU jogforrási rendszerébe való illeszkedés (elsődleges jog, EU Bírósága határozatai!)

A csatlakozással összefüggő feladatok teljesítésének kikényszeríthetősége (végső soron EU Bírósága)

Az európai közösségi szabályozás önkormányzatokat érintő legfontosabb területei

- Foglalkoztatáspolitikai
- Fogyasztóvédelem
- Versenyjog
- Állami támogatások korlátozása
- Közszolgáltatások, állami vállalatok, különleges és kizárólagos jogú vállalkozások
- Önkormányzati ingatlanvagyon-kataszter
- Választási szabályok

Környezetvédelem

- Hulladékgazdálkodás
- Vízgazdálkodás
- Szennyvíztisztítás
- Fürdésre alkalmas víz minőségi követelményei